

TRZCIŃSKO-ZDRÓJ - Układ staromiejski oraz ratusz

Trzcianko-Zdrój ukształtowane w średniowieczu, do dziś zachowało staranne rozplanowanie z okresu XIII-wiecznej lokacji. W obrębie obwarowań miejskich pierwotne podziały czytelne są w przebiegu ulic, formie kwartałów, placu rynkowego z ratuszem i kościołem. Późniejszym przekształceniom uległa zabudowa mieszkalna.

Ratusz w Trzcianku-Zdroju wznoszony był w kilku fazach budowlanych, od ok. poł. XIV do 1 ćw. XVI w. Pierwotnie łączył funkcję domu kupieckiego i siedziby rady miejskiej, z salą sądową i więzieniem w piwnicach. Cechą charakterystyczną budowli jest bogata dekoracja maswerkowa szczytów wieńczących fasady, o rzadko spotykanej formie z przełomu średniowiecza i renesansu.

Układ miejski

Trzcianko-Zdrój, miasto położone na Pojezierzu Myśliborskim, nad jeziorem Trzygłowskim, reprezentuje typ nowomarchijskiego miasta lokacyjnego o zachowanym do dziś XIII-wiecznym wytyczeniu ulic i cennych średniowiecznych zabytkach.

Historia

Miejscowość została założona przez margrabiów brandenburskich Jana II i Ottona IV prawdopodobnie w l. 60. XIII wieku. Wcześniej istniała tu słowiańska osada rybacka. Pierwsza wzmianka źródłowa o mieście – *civitas Schovenflit* – pochodzi z 1281 roku.

Miasto ulokowano na ważnym szlaku komunikacyjnym z Wielkopolski na Pomorze, co pozwalało na swobodny rozwój handlu i rzemiosła. Na przełomie XIII i XIV w. zostało otoczone murami. Obronność wzmacniało też dogodne położenie nad rozległym jeziorem (otaczającym miasto od wschodu) i wpadającą do niego rzeką Rurzycą (od północy).

W 1 poł. XV w. Trzcianko, wskutek sprzedaży Nowej Marchii, znalazło się pod zarządem krzyżaków. Dwukrotnie uległo zniszczeniom wojennym: w połowie XV w. – w trakcie walk z husytami i w czasie wojny trzydziestoletniej (1618–1648). Ta ostatnia zatrzymała okres prosperity mieszczan. Statystyka z 1666 roku odnotowuje istnienie w mieście jedynie 54 zamieszkałych domów. W XVIII-XIX w. Trzcianko było niewielkim miasteczkiem o charakterze rolniczym.

Pod koniec XIX w., po długim okresie stagnacji, nastąpiło ożywienie gospodarcze dzięki odkryciu złóż borowinowych. W 1898 roku na półwyspie jeziornym wzniesiono zespół uzdrowiskowy, a rok później uruchomiono linię kolejową do Pырzyc ze stacją w Trzcianku. W 1907 roku do nazwy miasta *Schönfliess* dodano końcówkę *Bad*.

Trzcianko-Zdrój nie ucierpiało znacząco w czasie II wojny światowej. W 1945 roku zostało przejęte przez władze polskie. Obecnie miejscowość, licząca ponad dwa tysiące mieszkańców, jest siedzibą gminy miejsko-wiejskiej.

Opis

Historyczne miasto lokacyjne zajmuje teren o obrysie owalu (kształtem zbliżonego do trapezu) rozwiniętego na osi północ-południe. W całości opasane jest kamiennym murem z prostokątnymi i półkolistymi czatowniami, nadbudowanymi w cegle dwiema bramami: Mieszkwicką (od południa) i Chojeńską (od zachodu) oraz trzema basztami. Prześwit w północnym odcinku muru wyznacza miejsce posadowienia niezachowanej Bramy Strzeszowskiej.

Wewnątrz murów wytyczony jest szachownicowy układ zabudowy oparty na trzech równoległych ulicach głównych (w osi N-S) oraz dwóch poprzecznych (w osi W-E). Główny trakt prowadzący do Myśliborza przecina miasto pośrodku, od dawnej Bramy Strzeszowskiej, przechodzą przez rynek do Bramy Myśliborskiej na południowym zamknięciu układu.

Centralnie położony plac rynkowy z ratuszem sąsiaduje od północy z kościołem farnym, który – oddzielony wąskim blokiem parceli mieszkalnej – otoczony jest zielenią dawnego cmentarza przykościelnego. Środkowe kwartały zabudowań miejskich cechuje regularne prostokątne rozplanowanie, a kwartały obrzeżne mają formy wydłużonych bloków zabudowy dopasowanych do linii obwarowań.

Zabudowę mieszkalną stanowią głównie XIX-wieczne i z pocz. XX w., murowane z cegły bądź ryglowe, budynki w typie jednopiętrowych kamienic mieszczańskich. Usytuowane kalenicowo na frontach parcel, tworzą jednorodne, pierzejowe ciągi

Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

domów o powtarzalnych formach, gabarytach, podziałach fasad i dwuspadowych kształtach dachów. Uzupełnieniem są niskie budynki oficynowe i gospodarcze na tyłach posesji.

W staromiejskim układzie kompozycyjnym wyróżniają się budowle publiczne, przede wszystkim gotycka fara i ratusz – koronujące sylwetę pierwotnego miasta średniowiecznego. Kościół (z 2 poł. XIII w., przebudowany w XIX w.) akcentuje wieża z blankami i wysokim ceglany stożkiem wieńczącym. W prostej bryle ratusza (XIII-XIV w.) zwraca uwagę efektowna dekoracja szczytów wypełnionych późnogotyckim maswerkim sieciowym.

Ustawiony przy rynku narożny budynek poczty o neoklasycystycznych, symetrycznych fasadach akcentuje trójkątny tympanon, a trójkondygnacyjny gmach szkoły (sąsiadujący od północy z kościołem) otrzymał urozmaicone, wielospadowe zadaszenie. XIX-wieczny zespół sanatoryjno-uzdrowiskowy z parkiem zdrojowym tworzy odrębną jednostkę architektoniczno-krajobrazową poza murami miejskimi.

Nieliczne współczesne wybudowania nie mają rażącego oddziaływania na historyczne założenie przestrzenne Trzciska - Zdroju.

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)

[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)

[Pokaż/ukryj metadane](#)

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Układ staromiejski w Trzcisku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbariski
Temat	subject	Miasto
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Układ staromiejski
Temat	subject	Stare miasto
Opis	description	Czas powstania obiektu: poł. XIV w. - 1 ćw. XVI w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / drewno / cegła / bruk
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany / szachulec

Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

Opis	description	Widok modelu miasta z perspektywy ptasiej od strony północnej.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-08-01
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzciańsko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzciansko-zdroj/trzciansko-zdroj-uklad-staromiejski-oraz-ratusz/Trzciansko-MIASTO-widok-od-polnocy.jpg

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)

[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)

[Pokaż/ukryj metadane](#)

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Układ staromiejski w Trzciańsku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbariski
Temat	subject	Miasto
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Układ staromiejski
Temat	subject	Stare miasto
Opis	description	Czas powstania obiektu: poł. XIV w. - 1 ćw. XVI w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / drewno / cegła / bruk
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany / szachulec
Opis	description	Widok modelu miasta z perspektywy ptasiej od strony południa.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-08-01

Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzciańsko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-uklad-staromiejski-oraz-ratusz/Trzcinsko-MIASTO-widok-od-poludnia.jpg

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)

[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)

[Pokaż/ukryj metadane](#)

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Układ staromiejski w Trzciańsku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbarski
Temat	subject	Miasto
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Układ staromiejski
Temat	subject	Stare miasto
Opis	description	Czas powstania obiektu: poł. XIV w. - 1 ćw. XVI w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / drewno / cegła / bruk
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany / szachulec
Opis	description	Widok modelu miasta z perspektywy ptasiej od strony wschodniej.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-08-01
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzciańsko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-uklad-staromiejski-oraz-ratusz/Trzcinsko-MIASTO-widok-od-wschodu.jpg

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)

[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)

Pokaż/ukryj metadane

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Układ staromiejski w Trzcińsku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbarski
Temat	subject	Miasto
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Układ staromiejski
Temat	subject	Stare miasto
Opis	description	Czas powstania obiektu: poł. XIV w. - 1 ćw. XVI w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / drewno / cegła / bruk
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany / szachulec
Opis	description	Widok modelu miasta z perspektywy ptasiej od strony zachodniej.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-08-01
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzcińsko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-uklad-staromiejski-oraz-ratusz/Trzcinsko-MIASTO-widok-od-zachodu.jpg

Ratusz

Siedziba władz miejskich w Trzcińsku-Zdroju należy do nielicznej na Pomorzu Zachodnim grupy ceglanych ratuszy średniowiecznych, wywodzących się z pierwotnych hal kupieckich. Wśród innych tego typu obiektów (zachowanych w Szczecinie, Kamieniu Pomorskim, Chojnie czy Stargardzie) jest budowlą najskromniejszą, jednakże wyróżniającą się

oryginalną formą kompozycyjną maswerkowych szczytów fasad.

Historia

Budowę pierwszego, zapewne drewnianego, ratusza podjęto wkrótce po lokacji miasta, która nastąpiła w 2 poł. XIII w. Jego forma architektoniczna nie jest jednak znana. Obecna murowana budowla wznoszona była w kilku fazach budowlanych od 2 poł. XIV w., a długotrwały proces budowlany zakończył się w 1 ćw. XVI w.

Początkowo ratusz – znacznie mniejszy od obecnej bryły – pełnił funkcję domu kupieckiego, a także miejsca zebrań rajców i ławników. Z jego pierwotnej formy zachowała się część zachodnia – mury obwodowe piwnic i parteru oraz elewacja zachodnia z ostrołukowym portalem. W 1378 roku jednoprzestrzenną salę kupiecką podzielono na trzy pomieszczenia przeznaczone na siedziby podzielonej rady miejskiej (starej i nowej). Halę targową przeniesiono do dobudówki ryglowej przy wschodniej elewacji ratusza, którą następnie – w ciągu XV w. – przemurowano w cegle, z oknami przesklepionymi łukami kotarowymi. W rezultacie powstał obecny budynek o prostokątnym rzucie. W 1409 roku wzmiankowano ratusz trzeciński określając go jako „theatrum”.

Pod koniec XV w. bryła wzbogaciła się o dwa późnogotyckie szczyty zdobione maswerkem. Przebudowano też wówczas wnętrza, umieszczając na piętrze salę obrad sądowych przekrytą sklepieniem sieciowym z polichromiami. Sklepienia otrzymała też sień i przyległe do niej pomieszczenie od strony południowej.

W okresie nowożytnym, ratusz ulegał przekształceniom, odbudowywany po licznych pożarach zabudowy miejskiej. Większe prace remontowe miały miejsce w latach 1810 – 1844, kiedy to usunięto wszystkie przyległe do murów kramy i budy, przekształcono układ wnętrz, przeznaczając je na mieszkania służbowe i cele więzienne. W elewacjach wykuto nowe otwory okienne. Na pocz. XX w. przeprowadzono remont generalny m.in. rekonstruując dekorację rozebranego szczytu wschodniego. Wnętrze dostosowano wyłącznie do celów administracyjnych.

Po 1945 roku pierwotna funkcja ratusza nie uległa zmianie. W latach 80. i 90. XX w. przeprowadzono gruntowny remont obiektu, poprzedzony badaniami historycznymi i architektonicznymi. W trakcie prac na elewacjach odkryto i ucztylniono fragmenty oryginalnych okien, a także wątki ceglanych murów. Obecnie gotycka budowla jest siedzibą Urzędu Miejskiego w Trzcińsku-Zdroju.

Opis

Ratusz – posadowiony pośrodku placu rynkowego – jest budynkiem wolnostojącym, jednoskrzydłowym, założonym na prostokątnym rzucie. Wymurowany został z cegły jako budowla podpiwniczona, dwukondygnacyjowa, z wysokim parterem i niższym piętrem. Zwartą bryłę przekrywa dach dwuspadowy. Fasada zwrócona jest w stronę zachodnią.

Elewacje zostały jasno otynkowane z fragmentarycznie ucztylnionym gotyckim detalem ceramicznym. Ściany długie (północna i południowa) – rozcłonkowane są prostokątnymi oknami, w nieregularnym układzie wieloosiowym. W kondygnacji piętra widoczne są odkryte spod tynku wykroje pierwotnych okien o późnogotyckich kotarowych nadprożach.

Trójosiowe ściany krótkie (zachodnia i wschodnia) ukształtowano jako fasady paradne zwieńczone trójkątnymi szczytami, wypełnionymi szczelnie maswerkem sieciowym z połączonych łuków półkolistych, ostrych i owali.

Wejścia główne w środkowych osiach – akcentują ostrołukowe portale, ujęte w wyższe, profilowane uskokowo blendy. Portal w ścianie wschodniej (obecnie zamurowany, z wtórnie umieszczonym oknem) dodatkowo flankują okrągłe okulusy, a umieszczone powyżej niewielkie okna zachowały charakterystyczne kotarowe formy (współcześnie wyeksponowane na tle otynkowanego lica).

Do wnętrza (od strony zachodniej) prowadzi wąska sień przekryta dwuprzęsłowym sklepieniem krzyżowo-żebrowym. Większość pomieszczeń została przebudowana i zaadaptowana na potrzeby funkcjonowania urzędu, jednak na piętrze zachowały się dawna sala obrad oraz sala posiedzeń sądu (obecnie pokój burmistrza) ze sklepieniem sieciowym o polichromowanych żebrach, zwornikach i motywach floralnych na centralnych wysklepkach.

Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)

[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)

[Pokaż/ukryj metadane](#)

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Ratusz i rynek w Trzcianku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbariski
Temat	subject	Miasto
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Układ staromiejski
Temat	subject	Stare miasto
Opis	description	Czas powstania obiektu: 2 poł. XIV w.- 1 ćw. XVI w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / cegła / bruk
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany
Opis	description	Widok modelu miasta z perspektywy ptasiej od strony południowo-wschodniej.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-10-07
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzcianko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-uklad-staromiejski-oraz-ratusz/Trzcinsko-RYNEK-widok-pd-wsch.jpg

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)

[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)

[Pokaż/ukryj metadane](#)

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Ratusz i rynek w Trzcianku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbariski
Temat	subject	Miasto
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Układ staromiejski
Temat	subject	Stare miasto
Opis	description	Czas powstania obiektu: 2 poł. XIV w. - 1 ćw. XVI w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / cegła / bruk
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany
Opis	description	Widok modelu miasta z perspektywy ptasiej od strony południowo-zachodniej.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-10-07
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzcianko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-uklad-staromiejski-oraz-ratusz/Trzcinsko-RYNEK-widok-pd-zach.jpg

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)

[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)

[Pokaż/ukryj metadane](#)

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Ratusz i rynek w Trzcińsku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbariski
Temat	subject	Miasto
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Układ staromiejski
Temat	subject	Stare miasto
Opis	description	Czas powstania obiektu: 2 poł. XIV w.- 1 ćw. XVI w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / cegła / bruk
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany
Opis	description	Widok modelu miasta z perspektywy ptasiej od strony północno-wschodniej.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-10-07
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzcińsko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-uklad-staromiejski-oraz-ratusz/Trzcinsko-RYNEK-widok-pn-wsch.jpg

Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

[Pokaż stronę ze zdjęciem i osadzonymi metadanymi](#)

[Pobierz metadane \(Dublin Core + RDF/XML\)](#)

[Pokaż/ukryj metadane](#)

Metadane zdjęcia

Etykieta	Element Dublin Core	Metadane
Tytuł	title	Ratusz i rynek w Trzciesku-Zdroju
Twórca	creator	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Twórca	creator	Krzysztof Tymbariski
Temat	subject	Miasto
Temat	subject	Mury obronne
Temat	subject	Układ staromiejski
Temat	subject	Stare miasto
Opis	description	Czas powstania obiektu: 2 poł. XIV w.- 1 ćw. XVI w.
Opis	description	Twórca obiektu: ---
Opis	description	Materiał obiektu: kamień / cegła / bruk
Opis	description	Technika wykonania obiektu: mur kamienny i ceglany
Opis	description	Widok modelu miasta z perspektywy ptasiej od strony północno-zachodniej.
Wydawca	publisher	Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Data	date	2025-10-07
Rodzaj	type	image
Format	format	image/jpeg
Źródło	source	Zbiory cyfrowe Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie
Język	language	pl
Zasięg	coverage	Trzciesko-Zdrój
Identyfikator	identifier	https://bdz.szczecin.pl/kc25/moryn-i-trzcinsko-zdroj/trzcinsko-zdroj-uklad-staromiejski-oraz-ratusz/Trzcinsko-RYNEK-widok-pn-zach.jpg